

СТОРІНКИ З МИНУЛОГО

Травень
2024 р.

видання дрогобицьких краєзнавців Число 5 (25)

ЗВИЧАЇ І ПОВІРЯ, ЗВ'ЯЗАНІ З ПИСАНКАМИ

(мовою оригіналу)

Початок писання писанок, а також походження звичаїв, зв'язаних із писанками відносить народ переважно до часів Христа, його народження, мук, воскресення.

Галицькі народні перекази, які подають Шухевич¹, Кордуба² та Крчек³ із різних округів скрізь, на цілому просторі, є схожі, та відносяться або безпосередньо до особи Христа, або до дієвих осіб в його житті як: Богородиця, Марія-Магдалина, апостоли, жиди, що мучили його.

Загальним є переказ про це, як Мати Божа, щоби переблагати Пилата, – написала багато писанок та занесла йому. Вона просила Пилата, щоби не мучив і пустив її сина. Просячи, вона упала на коліна, а писанки розсипалися по всьому світі. Цей переказ находимо скрізь в Галичині.

Розказують теж, що коли три Марії прийшли до гробу Ісуса, дали сторожі писанки, щоби пустила їх до гробу. Коли жиди мучили Христа, ангели сипали писанки з неба, щоби заманити жидів і відтягнути від мучення (пов. Ліско). В перемиському повіті є такий переказ, що коли жиди мучили Ісуса, праведні та милосердні жидівки, щоби відтягнути своїх мужів і братів від мучення, писали та давали їм писанки. У цих оповіданнях писанка виступає

як гарна, принадна, дорога та лакома річ, якою дається перекупити Пилата, жидів, що мучать Христа, та сторожу при гробі Ісуса. В такому значінні приманюючої річи доховалася писанка до нинішнього дня. Є звичаї та ігри великодні, загально відомі на селах, де перекуплюються писанками. І так, писанки дають на Великдень священикові перед гаївкою, наче окуп за позволення розвести гаїлки на церковній площі. Писанками викуплюються дівчата у парубків від обливання: на другий день свят, як лиш світає, парубки ходять по хатах, де є дорослі дівчата, та коли застають їх сплячими, або неодітими – обливають їх водою. Щоби оминутися цього, дівчата викуплюються писанками: ставлять ведро з водою та дві писанки перед хатою. Часто парубок бере у дівчини хустку і вона мусить викупити її писанкою. Дівчина платить парубкові за танець писанкою. Тому, коли просить в неї писанки парубок, що не гуляв з нею в «мясне пущення» (карнавал), вона відказує: «Не крутилася спідниченька – не вкрасилася й писаночка».

Про писанку, як перекупний матеріал, розказують теж, що за часів панщини, коли люди хотіли дістатися до церкви на Великдень, давали жидам (Зельман) писанки. В Борщівському повіті навязують до цього навіть походження звичаю писати – писанки.

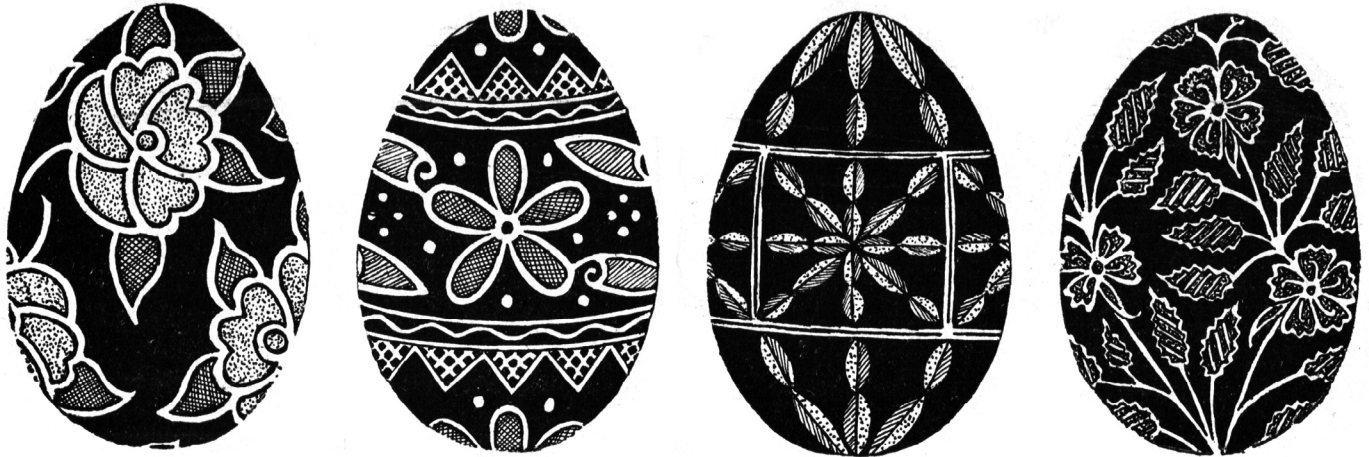
Писанка служить також обмінним матеріалом. На знак радості з нагоди Воскресення Христового, скрізь по селам люде старші, молодші і діти обмінюються взаємно писанками. В Збаражчині розказують, що звичай цей є

¹ Володимир Шухевич. – Гуцульщина, ч. IV. Матеріали до укр.-руської етнології, т. VII. – Львів, 1904.

² Мирон Кордуба. – Писанки на Галицькій Волині. Матеріали до укр.-руської етнології, т. I. – Львів, 1899.

³ Franciszek Krzek. – Pisanki w Galicji – Odpowiedzi na kwestionariusz z roku 1894. Архів етнології інституту Львівського університету.

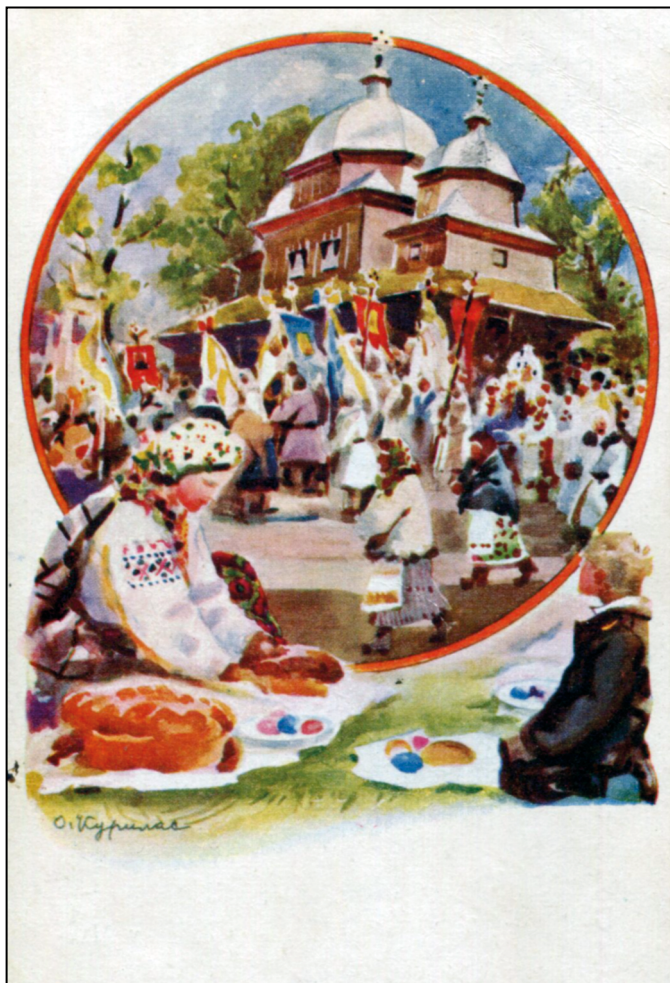
на пам'ятку, коли то апостоли давали писанки першим християнам на знак радості Воскресення. Є звичай поздоровляти із Воскресенням людей, що живуть далеко, при помочі писанки. Кидається шкаралупки з писанок на воду. Шкаралупки ці пливуть, як кажуть в Борщівщині та Заліщищині, аж до землі турецької, та там звіщають невольникам, що вже Великдень. В Жовківщині кажуть, що шкаралупки пливуть на Білу Русь. В Калуському повіті вірять, що лушпинки пливуть до краю Рахманів, які живуть далеко, за морем. Вони не мають календаря, не знають, коли Великдень і

тоді празнують його, коли від нас допливуть там писанкові шкаралупки.

Взаїмне обдаровування та виміна писанками стала признаком любові, симпатії, дівчина дарує писанку милому парубкові; коли парень дістане писанку від немолої йому дівчини, він сейчас-же кидає писанку об землю та розбиває її. Парубок не їсть писанки, яку дістав від дівчини, бо боїться чарів, які заворожила в писанці дівчина або з пімсти, або, щоби з нею оженився (пов. Самбір). Із писанок ворожить дівчина про замужжя: коли писанка вдасться – не вийде дівчина в цьому році заміж, коли-ж краска не чіпається яйця – буде в цьому році весілля. На Гуцульщині, коли дівчина дає писанку парубкові, значить вона хоче, щоби він її засватав.

На Гуцульщині розказують, що як Христос Воскрес, подав жидівській служниці, що стояла коло керниці, писанку і сказав: «Йди до жидів і кажи Христос Воскрес!» На цю пам'ятку ходять гуцули у Великдень рано по воду, і як унесуть її в хату, кажуть три рази «Христос Воскрес» та вмиваються нею. До цієї води вкладає газдиня дві писанки та звичайно ще й мідяний гріш і вірять, що лице, вмите в такій воді, стане гладеньке, здорове, рум'яне та гарне, як писанка. Це повіряє загально звисне на цілому галицькому просторі.

Писанками обмінюються із священиком в церкві. Писанка, яку одержали від священика, має особлившу силу. Її переховують довше, чим інші писанки, бо вона хоронить дім від грому, є ліком від пропасниці та загалом від тяжких хворіб (Равський пов.) Писанки, особливо ті, що носили їх до церкви, хоронять теж від пожежі; в тій цілі перекидають їх понад стріху, щоби відвернути вітер в противну сторону, або закидують стріху писанковими шкаралупками. Писанка, одержана від священика, впливає на врожай. На Великдень закопують її в землю та держать там аж до Юра. Тоді викопують, несуть в поле, і де збіжжа не хороше, качають писанкою, щоби поправилось (Брідський пов.)⁴. В Каменеччині лушпинки

Христос Воскрес!

Худ. О. Курилас. В-во "Українська преса". Львів, 1920-ті рр.

⁴ Такий самий звичай подав Сумцов із Харківщини. Н.О.Сумцовъ: – Писанки. – Издание редакцій журналу «Кіевская Старина». – Київ, 1891.

писанок розкидують на грядки, щоби краще родили. Вірять теж, що на місці, де закопані шкаралупки з писанок, виросте маруна⁵.

Під час Великодніх свят забавляються писанками старші і діти. Забави ці благословив сам Бог. Є переказ, що Бог кидав писані камінчики з неба, щоби люде мали чим забавлятися, коли ж перестав кидати, люде почали самі писати писанки собі для забави (пов. Городенка). Писанки, як кажуть в Перемишлянщині, були одинокою розрадою для людей в часі кріпацтва. Діти бавляться писанками дуже охоче, бо-ж сам Ісус Христос, як був дитиною, забавлявся писанками, які робила йому Мати Божа. Є звичай прикрашувати писанками хату. В тій цілі випорожнюють писанки, нанижують шкаралупки на шнурок, та наче великими шнурами коралів, обрамовують святі образи.

Знаний теж є звичай робити «голуби» з писанок. Вибравши середину писанки, дороблюють із барвного паперу хвіст і крила, а головку з воску, та завішують ці «голуби», як прикрасу в хаті. На Гуцульщині кажуть, що голуби завішують на пам'ятку, що як Ісус народився, то голуб прилетів і над ним лелів.

⁵ Маруна – лікарська рослина, яку давали з хлібом тільній корові, аби не скинула теля.

Цікаві є теж звичаї, зв'язані з загробним життям. В Равському повіті умерлому дають писанку в домовину. Коли помре дитина, роздають писанки дітям, щоби діти мали чим бавитися на тому світі. Загальним є звичай носити писанки на цвинтар та класти на гроби, при чому декуди закопують писанку у землю. Значіння цього звичаю не вміють загально в'яснити. У Сумцова записаний подібний звичай із Надніпрянської України. Там закопування писанок в землю є ворожбою: коли закопану писанку витягнути ненарушеною – значить душа помершого мила Богові, коли ж писанка знищена – душа немила Богові, й не відомо, чим їй допомогти.

І так у віруваннях та звичаях народніх писанка виступає як особливий признак Великодня. Зв'язана святістю походження, вона має чудодійну силу: приносить щастя, добро, хоронить від лиха й поразення, вносить мир, наділяє красою, здоров'ям та веселістю, являється втішною забавкою для старших і дітей; вона лучить також туземне життя з засвітом.

І. ГУРГУЛІВНА

Часопис «Нова Хата». –
Львів, 1928 р., Ч. 4, С. 4-5.

ВЕЛИКОДНІ ЗВИЧАЇ НА ЗАКАРПАТТІ

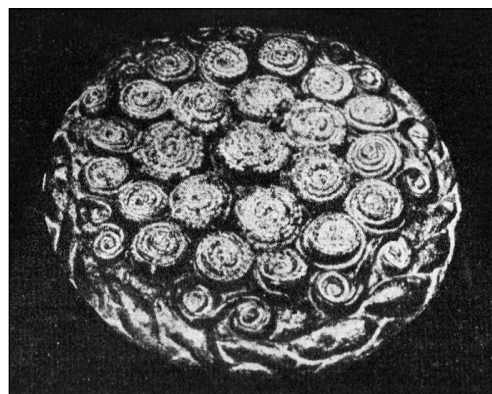
(мовою оригіналу)

На жаль, закарпатських гагілок не списали наші дослідники. Немає їх у «Матеріялах до української етнології» та збірнику Якова Головацького. Щойно при допомозі учнів середніх шкіл в Ужгороді вдалось зібрати трохи матеріялу. На тій основі можна сказати, що весняні великодні пісні збереглись там лиш у дуже малій кількості і то не в кожній околиці однаково. Причина цьому мабуть ота, що священики мусіли з християнських мотивів їх заказувати. Наприклад, у Вишних Верецьках вже нема таких ігор і пісень, а старші люди їх ще добре памятають.

Найбільше задержались ці старинні пісні на Гуцульщині та на ріці Тересві. В околиці Хусту і на Верховині вони вигибають поволи, а живуть ще на захід від Ужа¹ по Спіш² не лиш між українцями, але й пословаченими, т зв. «слов'яками». Цікаво, що ці гри відбуваються на вулиці. Ігра «Гая дюндя» повстала з назви рефрену при піснях, сполучених із забавою «мости». Ігра в «мости» символізує

поривання дівчат, звісне в нас у старовині і записане літописцем Нестором, як весільний обряд. Парубки стерегли мосту, що через нього йшли дівчата і за викуп діставали одну дівчину. Тепер парубків заступають дівчата як противна партія, що не пускає дівчат.

Всі роботи під Великдень мають своє значіння. Виконують їх із споконвіку на один лад. До цього належить також печення пасок. Та звичаї в кожному селі інакші.

Паска з Ясиня – гуцульського містечка на Закарпатті (за С. Маковським).

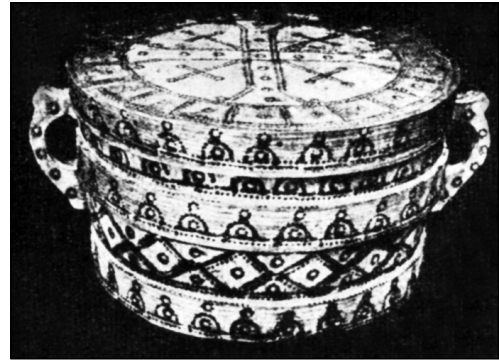
¹ Уж – ріка на Закарпатті.

² Спіш – країна на границі Закарпатської України та Словаччини.

Освячення паски.

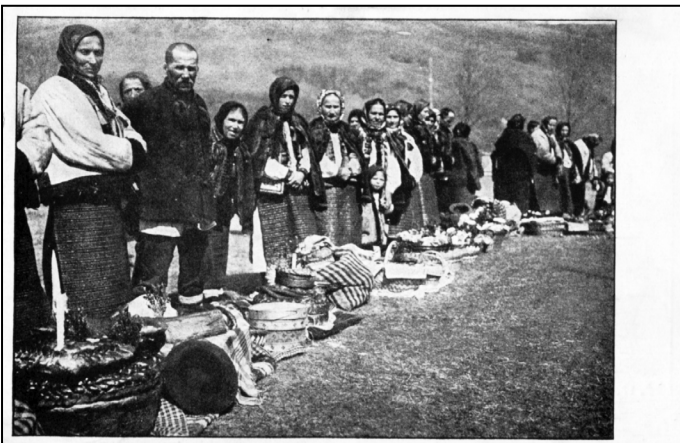
Накладом С. Бартошека. Мукачєво-Берегово, 1930-ті рр.

"Пасківник" із Кобилецької Поляни,
прикрашений випалюванням.

У с. Дубовому печуть паски в четвер. До муки додають молока, цукру, масла, яєць. Замісивши, вкладають у тісто шклянку з медом, промовляючи: «Так би Божі на хосен». Коли тісто вже замішене, жінка прицмокує устами, щоб тісто вирросло високо і гарно. При тому нічого не можна говорити, щоб паска не «потала». Звичайно паскам надають круглу, високу форму, витачують тісто в руках і печуть у тепшах (бляшаній формі). Верх паски прикрашують двома хрестами, вінком, пташками, рожами, пупцями, перстиками із тіста. Коли паску всадять до печі, не можна нікому сісти, щоб паска не сіла. Замикають двері, щоб ніхто не входив до хати, бо паска трісла би. Печуть 5 – 6 пасок. Для маржини³ окремо печуть колаччик. Той колаччик святять і дають маржині з св. сіллю зісти, щоб босорканя (відьма) не відбрала молока. Коли паска трісне, тоді ворожать, що одне з господарів цього року помре, або що грім ударить у літі в оборіг. Печуть також перепічки для вбогих за померші душі. Окрім того роблять колачі –

³ Маржина – худоба.

Освячення паски. Ясиня.

Фото О. Масного, 1910-ті рр.

кривляки з повилами, сиром, маком, оріхами.

На сам Великдень по півночі несуть паску святити. Паску несе чоловік у нових вовняних бєсагах⁴, а кошик жінка. У кошику є яйця, сир, хрін, чеснок, сіль, горілка, солонина, ковбаса, ладан, свічка, а також ново куплений ніж, кресаня⁵ і пацьорки⁶. Це все прикривають рушником. Оте останнє святять на те, щоб «непевне» чоловіка не чіплялось. Поки священик почне святити паски, стоять селяни у двох рядах під церквою перед свяченим, паска в бєсагах, а в ній горить посвячена свічка. Коли посвятили, бере кожен своє й скоро біжить додому. Є повір'я, що коли хтось останеться послідний, умре в тому році.

Коли принесуть паску додому, батько кладе її відданиці на голову, щоб скоро вийшла заміж. Господар перехрестить ножом паску і виріже з чотирьох боків кусники для маржини. Потім сідає за столом і всі довкруги нього. Вкусить трохи паски з свяченим яйцем, потім хрону, чеснока та іншого. Уважають, щоб із свяченого нічого не впало на землю, бо вірять, що коли миш зість кришку з паски, стане лиликом⁷, а курка буде п'яти, як когут. Свяченого не вільно їсти псові ні котові. Маржина, коли зість свячене, буде опівночі говорити.

**На основі матеріалів, зібраних
д-ром І. Панькевичем при допомозі
учнів ужгородської гімназії.**

Часопис «Нова Хата». –
Львів, 1939 р., Ч. 7-8, С. 2-3.

⁴ Бєсаги – подвійний мішок до перевшування через плече або коня.

⁵ Кресаня – солом'яний капелюх.

⁶ Пацьорки – дрібні коралі.

⁷ Лилик – кажан, летюча миша.

ФРАГМЕНТИ З ЙОГО ЖИТТЯ

(З оповідань очевидців про Івана Франка)

(мовою оригіналу)

Що даліше Він від нас – то більш цікавий Він нам. То більш хочемо знати, як жив, як працював, як сумував і як сміявся. Хочеться просто проникнути кожну хвилину Його побуту серед нас, кожний момент з тих днів, коли Він був з нами, набирає вартости історичного епізоду. Це тим більш, що, кажуть, великих людей найкраще пізнати власне в буденних подіях, моменти з їх життя кажуть іноді більше, як томи їх життєписів.

Отому зафіксуємо кілька моментів з Його великого і трудячого життя, моментів, які вдалося нам почути з уст очевидців або тих, що жили близько до Його Великої Постаті.

* *

*

– Каліка був бідний – оповідає В. Якіблюк, гуцул з Криворівні, у якого Франко не раз переводив ферії. – Руки мав такі покручені і скорчені, що ніхті вrostалися в тіло, робили рани. Тоді я брав іноді, коли він приїхав, ножиці й обережно, один за другим, обтинав ці ніхті, замазував мастю з воску й живиці і Небіжчикові ставало легше. А писав – страшно було дивитися: кимаком якимось ручку тримав, перегинав, от лясно й глянути. Уставав удосвіта звичайно та йшов у криворівенські ліси на гриби. На одну руку перевісив кошик, підкладав під гриб, другим тим кимаком якимось друляв, тай далі. Я бувало поки встану, то Небіжчик Доктор уже кошик на лавиці поставить...

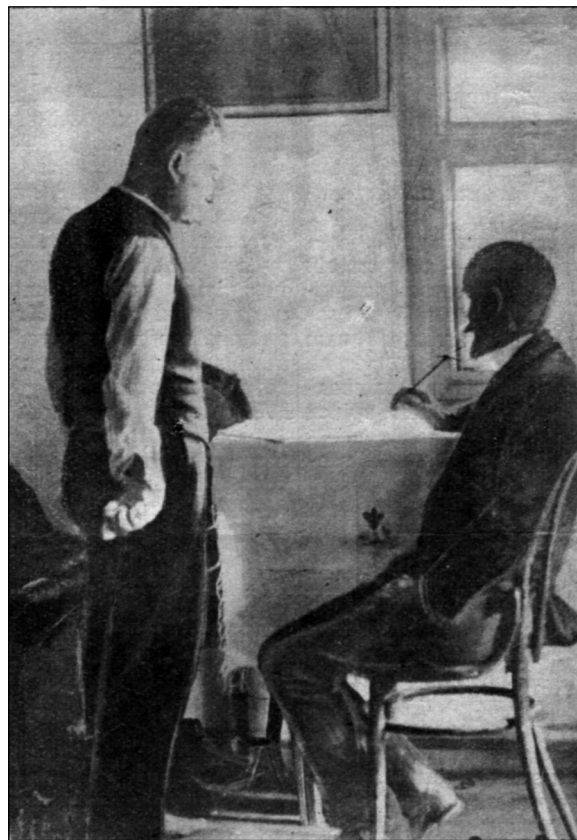
В Якіблюка є й досі фотографія каліких рук Франка, кілька Його корект, світлина та листи до Якіблюка у справі мешкання на літо. А в городі показує Якіблюк Франків явір – доволі грубу деревину, під якою Небіжчик любив частенько сидіти. «А тоді – каже Якіблюк – він був трохи грубший, як рука. От тільки пам'ятки...»

* *

*

Треба б окремо писати спогади цього газди про Франка. Цікаві. Слухається їх, як казку.

– Газди сходилися з села та й з гір, та й табуном ходили за Доктором і обсідали Його. А добрячий був – страх. Раз каже: «А чому Ви собі, Якіблюку, не справите нового капелюха?» А в мене був дрантивий. Щось я там відповів – уже не знаю що. Досить, що Небіжчик на другий день встав досвіта, пішов до Жабе, я клепаю косу, збираюся йти косити, а він йде з капелюхом. І здалека гукає:

Недрукована досі світлина Івана Франка

(Зі збірки о. д-ра Йосифа Застирця)

Літом 1912-го року Франко жив у Криворівні, у Василя Якіблюка. Перебував там теж і учитель Завадович, якому Франко диктував свій переклад твору «Беата і Гальшка», що був друкований того року в «Ділі». Момент диктування схопив на світлині В. Якіблюк.

Газета "Назустріч". – Львів, 1.06.1935 р.

«Маєте, Якіблюку, нову крисаню. Бистими тамту викинули».

Якіблюк, згадуючи те, має завжди сльози в очах.

* *

*

А про те, чи Франко був атеїст, чи ні, довелось нам почути від о. Волянського, колись пароха Криворівні, де в хаті сходилися Франко, Коцюбинський, Жук, Вороний і др., таку історію:

– Якимось раз сиділи ми на веранді. Коцюбинський, Франко, Жук, я, ще хтось. Розмова зійшла на Бога, на смерть і вічність. Сипалися такі атеїстичні погляди, що мені, священикові, аж було прикро. А це ж були мої гості. Врешті дискусія уврвалася і всі обличчя повернулися мовчки до

Франка, ніби питаючи його вічми, що він скаже. А Франко помовчав (цілу дискусію не брав участі) тай каже:

– Йй, панове! Що про то говорити! Що ми проте всі знаємо?

Устав і пішов. Усім було страшне незручно, ніби їх водою холодною облялято.

* *
*

– Яюсь в 1911 р. робили студенти – оповідає др. Д. – протиклерикальне віче. Тоді на атеїстів і анархістів була мода. Минулися вони всі. Але тоді робили рух і от на таке віче запросили Франка. Говорили хто зна що, ставляли резолюції, поклики, а всі проти Бога, проти релігії, проти священників. Нарешті забрав голос і Франко. Усі сподівалися, що Він говоритиме так, як вони, а тим часом Небіжчик вийшов на трибуну та як почав, то щось таке, що ніхто не сподівався. Усім стало ніяково, гупо, усі втихли, вже й говорити більше годі було. Потім тільки жалували, що взагалі на те віче Франка запрошували.

* *

*

Та що говорити – оповідає дальше др. Д. – Я сам на власні очі бачив кілька разів, коли раненько проходив Руською вулицею у Львові, як Франко клячав на сходах Волоської церкви і молився. Церква ще була замкнена, але люди вже йшли, а він клячав без капелюха, а біля нього іноді ще дехто.

* *

*

Тисячі таких фрагментів, ніби перлин до-рогоцінних, можна б вибирати зі спогадів в поодиноких людей, що мали щастя жити біля Великого Каменяря. Можна б з цих перлин зложити чудову мозаїку – і тоді щойно мали б ми картину Його духа, Його творчості і Його буденного життя.

І треба ці перлини зібрати. Треба. Бо прийдуть роки, коли вмруть вони з людьми, а Франко буде неповний, буде ще бідніший, як сьогодні.

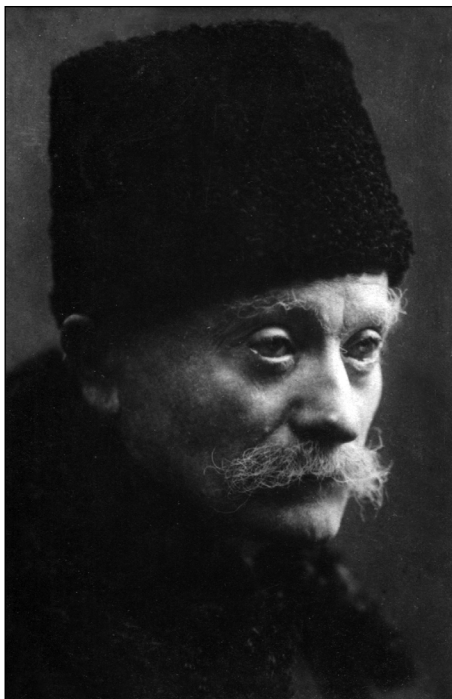
А.К.

Газета «Неділя». –

Львів, 28 травня 1933 р., С. 6.

ЯК ВМИРАВ ВЕЛИКИЙ КАМЕНЯР?

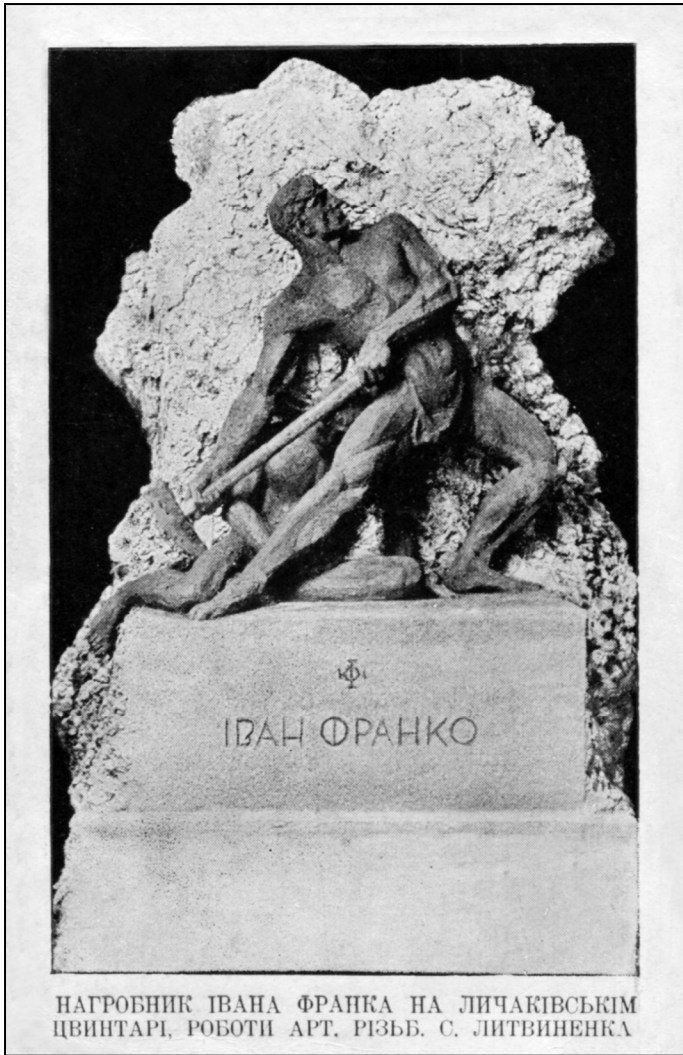
Останні хвилини життя Івана Франка
(мовою оригіналу)

Іван Франко незадовго до кончини. Видання українського товариства "Сокіл - Батько". Львів, березень 1917 р.

Родини Франка не було у Львові в останніх хвилинах життя поета. Воєнна заверюха кинула її від нього далеко. Дружина нервово хвора, один син Тарас, гімназійний учитель, служив поручником в австрійській армії; другий, Петро, студент техніки, – четарем Українського Січового Війська, донька Анна виїхала ще перед війною до родини матері в Києві й перебувала в Росії; найстаршого сина Андрія втратив Франко кілька літ до цього.

Довший час перебував Франко в захисті для хворих Українського Січового Війська у Львові. З початком травня перенісся з власної волі до своєї вілли на вул. Понінського ч. 4, й жив надією на подужання, навіть збирався їхати до Криворівні, місця літнього відпочинку в Карпатах. Та настала друга половина травня, вогка та студеніша від першої. Стало менше сонця. «От, бачите, сонце за хмарами, таки за густими хмарами. Що робити, треба ждати, але правда, що смерть не має терпеливості ждати» – промовив він до доктора

Надгробник І. Франка на Личаківському цвинтарі, роботи арт. різьб. С. Литвиненка. Світлина Стародубенка. Репродукція "Унія". Львів, 1930-ті рр.

М. Колодія, що ніс йому розраду в останніх хвиликах життя і легкий усміх показався на його обличчі.

Від 20 травня сподівався її кожної днини. А хоч з кожним днем його здоровля гіршало, то все-таки не тратив притомности. Мав хвилями дивні забаганки, знов доказ, що хвороба робила своє.

Про останній день життя І. Франка М. Колодій оповідає так: «Настав день 28 травня. Не забуду цього дня. Цьої ночі снилося мені, що я убирався в дамський чорний, викладаний ковнірець. Зараз рано подумав я про І. Франка. Але не мав рано часу його відвідати. Тож вибрався я пополудні.

Сонце легко показалося, мовби хотіло за хвилину зайти за хмари.

Приходжу. Стукаю.

Прошу!

«Кланяюся пану докторові».

Хворий лежав на отомані, прикритий, подивився поважно, поволі, і за хвилину промовив:

«А! це Ви».

«Як пан доктор маються?»

«Ой, зле маюся...»

«А нема на це ради?»

«Ей, я вже до лікарів не маю довіря...»

«Чи так уже пан доктор ослабли?»

«Знаєте, стягніть мене на землю, але поволи, може буде лекше».

«Але-ж пощо мучитися?»

«Не питаєте, стягніть!»

Я обережно виповнив його

волю. Він легко стогнав. У горлі

в часі розмови чути було хрипіння. За хвилину велів посадити себе на крісло. Сидів хвилину і промовив: «Знаєте, як то обдумано, «без рук» ані порушитися, ані поправитися, ой, який я нещасливий, І якби так моя мама мене побачила...»

«Може пан доктор положуться на отоману, чей лекше лежати, як сидіти».

«Ще можу сидіти, але кажіть мені, чи я добре виглядаю нині?»

А був цілий жовто-зелений, білки в очах жовті. Приношу дзеркало. Він глядить. За хвилину промовив:

«Ви ще, певне, ніколи так здорово не брехали, як ось тепер» – засміявся легко і сказав: «Таки конаю, гей, кличте, кого можете, всіх, всіх, ба, всіх, але кличте, хто є».

Я прикликав паню, що його доглядала, прийшла.

«Ей, я таки вмираю».

Ще хвилю сидів. Потім сказав:

«Таки піду до ліжка».

Ми його положили. Лежав хвилину. Потім сказав: «Я хочу встати. Посадіть мене на крісло». Пані його посадила. «Ей, я таки не вмру, але прийдіть нині до мене ночувати конче, добре?»

«Добре, пане доктор, але я маю час коло 8-ої».

«Е, прийдіть скорше, бо я готов вже вмерти».

В цій хвилині посинів, завернув очима, відкрив і замкнув і ще раз відкрив, – хвилину дивився і замкнув... навіки.

Була година четверта пополудні».

Памятний значок «Дрогобицька земля І. Франкові. 1936».

Михайло Возняк

Газета «Неділя». –

Львів, 28 травня 1933 р., С. 3.

ЗАБУТА ЖУКОВА БРИНЗА

У нашому житті серед людей трапляються особистості, які своєю невтомною працею, винахідливістю, спостережливістю багато зробили для впровадження нових технологій у виробництво. Серед них і наш земляк – Володимир Жук (1907 – 1992).

Народився в с. Старяві, недалеко від Добромиля, що на Львівщині. Усе його важке життя було пов'язане з карпатськими полонинами. Навчався в Перемишлянській гімназії. Під час студентських років вивчав смакові властивості бойківської бринзи та методи її виготовлення. Допитливий і спостережливий юнак цікавився місцевими рецептами. Він збагнув, що у сусідніх селах та в деяких газдів способи виготовлення бринзи різняться.

Після закінчення гімназії Володимир влаштувався на роботу до «Маслосоюзу» у Львові, де проявив себе як здібний організатор, засновуючи у селах та містечках Галичини, зокрема й на Дрогобиччині, збірні пункти молока. Невдовзі поїхав до Подєбрадів (Чехословаччина), щоби підвищити свою кваліфікацію в молочарстві, вступивши до Української господарської академії.

Словаччина – край розвитку бринзарства. Там ще більше ознайомився зі смаковими властивостями бринзи та методами її виготовлення. Запозичив досвід, щоб перенести його на гуцульський ґрунт. У селі Шибеному на Гуцульщині відкрив лабораторію, де розпочав дослідницьку роботу над сиром. Власний рецепт виявився вдалим! Успіх не оминув Володимира. Однак поляки і жиди чинили різні перешкоди й намагалися його перекупити.

Володимир поселився у Ворохті, якнайближче до полонин. Розпочалася війна. 1939 року «Маслосоюз» припинив свою діяльність. Тоді покинув Гуцульщину й подався до Добромиля – у рідні сторони. Тут совіти знищували українську інтелігенцію, скидаючи трупи в соляні шахти. Під час етапу йому вдалося втекти до лісу.

З приходом німців повернувся на гуцульські полонини й далі займався улюбленою справою – бринзарством. Допомігав воякам УПА. Завдяки знанням німецької мови уникнув арешту.

КУПУЙТЕ
найкраще десерове масло
 ТІЛЬКИ У
КРАЄВИМ МОЛОЧАРСЬКИМ СОЮЗИ
„МАСЛОСОЮЗ“
 А САМЕ
В СКЛЕПАХ У ЛЬВОВІ:
 1) Косцюшка 1а, 2) Ринок 10, 3) Льва Сап'іги 21,
 4) Зиблікевича 49, 5) Жовківська 11, 6) Городецька 48, 7) Личаківська 34, 8) Кентшинського 24, 9) П'ісудського 19, 10) Янівська 4.
І НА ПРОВІНЦІЇ:
Стрий — Міцкевича 2; **Станіславів** — Собєского 24;
Перемишль — Косцюшка 3; **Самбір** — Косцюшка 11а;
Коломия — Косцюшка 11; **Дрогобич** — П'ісудського 14; **Тернопіль** — Міцкевича 41; **Луцьк** — Ягайлонська 25; **Катовиці** — Косцюшка 10; **Бельско** — 3. Мая 1а.
СЕЗОНОВІ:
 Гребенів, Зелем'янка, Трускавець,
 Яремче, Ворохта, і Заліщики.

*Реклама масла "Маслосоюзу".
 Газета "Мета". – Львів, 7 січня 1933 р.*

У 1944 році прийшли другі совіти. Під час облоги Володимирові поранили ногу, коли пізно восени довелося переходити вб'їд Черемош. Захворів на запалення суглобів.

Чекав на нього ще й довгий шлях на Колиму. Повернувся інвалідом до Коломиї, де й помер 7 вересня 1992 року. На жаль, рецепт страви під назвою «Жукова бринза» внаслідок колгоспного господарювання втрачено, як і багато інших його набутоків.

Петро Сов'як